

Azbest - významný zdravotní faktor

Druhou oblastí, která vyplynula z tzv. Ostravské deklarace, k níž na závěr VI. ministerské konference Světové zdravotnické organizace (WHO) s podtitulem „Životní prostředí a zdraví“ (Ostrava, 13. až 15. června 2017) připojili své podpisy zástupci 53 účastnických zemí, je problematika azbestu.

Azbest (osinek) je považován v poslední době vzhledem ke svým karcinogenním účinkům za jednu z nejvýznamnějších škodlivin, jíž může být člověk vystaven v pracovním prostředí. K jeho mohutnému rozšíření ve výrobě a ve stavebnictví došlo v minulém století díky vynikajícím fyzikálním a chemickým vlastnostem využitelným k mnoha účelům.

Negativní účinky azbestu na zdraví, zejména účinky karcinogenní, vedly postupně k zákazu práce s azbestem ve většině vyspělých států. Tento zákaz neplatí pro odstraňování a likvidaci materiálů s obsahem azbestu, tedy pro tzv. krátkodobé, popř. ojedinělé expozice, především ve stavebních objektech. Tyto expozice však v České republice nejsou legislativně zcela jednoznačně vymezeny. Stavebnictví je hlavním odvětvím, v němž je nutné počítat s expozicí zaměstnanců azbestu. Demolice a odstraňování azbestových stavebních prvků z různých částí a zařízení budov by při nevhodných technologických postupech mohly vést i k expozici ostatních obyvatel.

Zdroj: enviweb.cz

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě

Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava

Tel: 595 138 111, Fax: 595 138 109

podatelna@khsova.cz, www.khsova.cz, ID datové schránky: w8pai4f

Azbest je vláknitá forma několika v přírodě se vyskytujících nerostů. Nejčastěji využívanými formami jsou chrysotil (bílý azbest), krokydolit (modrý azbest), amosit (hnědý azbest). Z uvedeného je zřejmé, že pod pojmem azbest se skrývají různé nerosty na bázi křemičitanů, jejichž základní vlastností je teplotní a chemická odolnost. Jejich vlákna jsou dostatečně dlouhá, aby se dala oddělit a spřádat nebo lisovat do vrstev. Výrobky z azbestu jsou vynikajícími nehořlavými izolátory, které našly uplatnění jako stavební materiál a tepelné izolace při výrobě elektrických přístrojů, dále v ochranných oblecích proti ohni a v protipožárních zařízeních.

Krokydolit - mikrofoto

Jak uvedeno, azbest je součástí řady výrobků. Pokud dochází k uvolňování vláken, jsou zdrojem nebezpečí při vdechování z ovzduší. Mikroskopická vlákna se mohou ukládat v plicích, kde mohou vyvolat onemocnění, a to až o mnoho let či několik desetiletí později (zpožděná incidence). Krátké úlomky vláken způsobují azbestózu - postižení plic vedoucí postupně k velkým dýchacím obtížím, rakovinu plic, popř. mezoteliom, což je rychlá a zhoubná forma rakoviny pleury (pohrudnice, poplicnice, pobřišnice). Toto poznání vedlo k propracování metod, jak zabezpečit před znečištěním azbestem veřejné budovy i životní prostředí, k postupnému omezování používání azbestu až k jeho úplnému zákazu. V ČR je zákaz práce s azbestem upraven zákonem č. 309/2006 Sb. Zpožděná incidence znamená, že nové případy onemocnění z azbestu se mohou i nadále vyskytovat z důvodu expozice, k níž docházelo v období nejvyšší spotřeby azbestu.

V roce 2018 vyvolal azbest v ČR onemocnění plic a pohrudnice, která byla uznána za nemoc z povolání, ve 23 případech, např. azbestóza vznikla u tří osob

exponovaných azbestu v letech 1968 až 1995, mezoteliom pleury byl zjištěn u 11 osob, které byly exponovány azbestu v letech 1962 až 2007. V Moravskoslezském kraji nebyla v roce 2018 uznána žádná nemoc z povolání v důsledku expozice azbestu.

V současné době výroba výrobků z materiálů obsahujících azbest v EU již skončila, nicméně stále přetrvává riziko expozice azbestu obsaženému v materiálech a výrobcích, které se nacházejí v budovách a zařízeních (střešní krytiny, azbestocementové trubky, izolační desky apod.). Expozice ovšem musí být minimalizována na nejnižší možnou míru:

- vhodným způsobem omezit přístup do pracovního prostoru
- chránit okolí s cílem zabránit kontaminaci vzduchu azbestovými vlákny
- povolit vstup do prostoru co nejmenšímu počtu osob
- používat vhodné osobní ochranné pracovní prostředky na ochranu dýchacích orgánů (např. jednorázové pracovní kombinézy, respirátory)
- používat vhodnou techniku pro eliminaci uvolňování vláken (např. smáčení, odsávání)
- zajistit bezpečnou manipulaci, skladování a likvidaci odpadu s obsahem azbestu
- praktikovat zákaz kouření
- vyhradit místa pro jídlo a oddech bez rizika kontaminace azbestovým prachem

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě
Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava
Tel: 595 138 111, Fax: 595 138 109
podatelna@khssova.cz, www.khssova.cz, ID datové schránky: w8pai4f

Zaměstnavatel má zákonnou povinnost ohlásit příslušné krajské hygienické stanici práce, které mohou být zdrojem expozice azbestu (např. práce při odstraňování staveb nebo jejich částí, konstrukcí), a to nejméně 30 dnů před zahájením prací. Náležitosti hlášení jsou předmětem platného znění § 5 vyhlášky č. 432/2003 Sb. V roce 2018 KHS MSK obdržela celkem 39 takových hlášení. Na jejich základě byly v rámci státního zdravotního dozoru vykonány kontroly, při nichž nebyly zjištěny závady. Jednalo se vesměs o odstraňování střešní krytiny při opravách střech, popř. o demolice objektů.